

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Štarem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu niš. št. 190.

izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Prihodnja številka „Slovenca“ izide zaradi praznika vseh Svetnikov v sobota 4. novembra.

Trst, Istra, Gorica, Kranjska itd. čegavi naj bodo?

Tako se glasi že zadnjič omenjena brošurica, katero je spisal J. L. Filli, učitelj na kupčijski šoli v Ljubljani in ki je tem važnejša, ker ravno sedaj laški listi pisarijo, da Trst, Istra, Gorica in južno Tirolsko morajo laški listi. Brošurica je odgovor na neko italijansko knjigo. „L' Italia esposta agli Italiani. Revista dell' Italia politica e dell' Italia geografica“, ki jo je spisal neki Libero Liberi in ki je v Milanu zagledala beli dan. V tej knjigi spisatelj trdi, da mora Italija razun Korsike in Malte dobiti še Nizzo, kanton Tessinski, južno Tirolsko, Gorico, Gradiško, Trst, Istro s kvarnerskimi otoci, Reko in nekatere dele Kranjske in Koroške, češ, da prebivalci teh dežel so italijanske krvi in da željno pričakujejo trenutka, ko jih bude ena politična vez vezala z italijanskimi brati.

Temu italijanskemu prenapetežu g. Fili iz dejanskih razmer in zgodovine dokazuje, da je to le pred četrt stoletjem od nekterih prenapetih Nemcožrcev izmišljena sanjarija, za katero se pa trezni prebivalci avstrijskega pomorja že l. 1848 niso zmenili, ampak so odločno zavračali predrznost italijansko. Že tedaj in 49 so Slovenci zadržali razburjeno laško ljudstvo, da ni napravilo vstanka; že so prenapetneži one stranke, ki le v Italijo škili, imeli poštni voz v rokah, ter so ga hoteli odpeljati, pa pest hrabrih zvestih tržaških Slovencev je odpodila drhal in tako rešila pošto

hudobnega napada v samem mestu. Tržaški Slovenci, naši svojemu vladarju vedno zvesti okoličani, stražili so l. 1848 jadranske obale proti napadu sardinskega brodovja, v vseh prilikah so kazali svojo zvestobo in okoliški bataljon je bil strah laški stranki v Trstu, kajti, da niso bili okoličani pred tridesetimi leti oboroženi, kdo ve, kaj bi se bilo pripetilo. Nekteri so v svoji napačni gorečnosti celo javno zasmahovali vjete italijanske delavce, jim bradorovali itd. v dokaz, da gori omenjene dežele, ktere imenuje Julijsko-planinske dežele (le Giulie), spadajo k Italiji, s katero se bodo zedinile že v bližnji prohodnosti ali vsaj pozneje pri neogibljevem razpadu Avstrije, sklicuje se Libero Liberi na to, da Trst, Istra, Gorica, in dežele ob Soči in Savi so bili deli velikega in mogočnega rimskega cesarstva.

„To je sicer res, odgovarja g. Fili, pa pred par tisuč leti so tudi Španjska, Galija, Britanija, Kaledonija, Hibernija in velik del sedanje Avstrije in Nemčije, z eno besedo, ves tedanji svet zdihovali pod jarmom rimskim, in bi morda zdihovali še zdaj, če bi Nemci, Francozje, Angleži itd. nosili še živalske kože, namesto da se odlikujejo z omiko in slavo, katero so po svojih velikih možeh pridobili. Po mnenju pisatelja (Libero-Liberia) bi tedaj dosledno vsa ta velika kraljestva morala zdaj biti kronovine italijanske!“

Kako abotna pa bi bila ta misel, razvidno je iz tega, da Italija tega, kar že ima, ni pridobila sama po sebi, ampak le s tujo pomočjo; „Italija naj bo tedaj zadovoljna s sedanjimi deželami, pravi g. Fili, in namesto na pridobitev novih dežel, naj misli raje na to, kako da bo vravnala svoje finance, zboljšala svojo upravo, polajšala žalostni stan učiteljev in najemnikov, in z modrimi postavami vstanovila

čedalje večje razširjenje spridenosti med ljudstvom.

Dalje g. Fili dokazuje, da prebivalci v avstrijski Furlaniji, Trstu, Istri in Reki, zlasti pa prebivalci na Kranjskem in Koroškem bi morali slepi biti, če bi si želeli združenja z Italijo, ki bi škodovalo njihovim gmotnim in pravnim koristim, ter se sklicuje na to, da je Libero Liberi v primorskih deželah avstrijskih, ki štejejo skoro 700.000 ljudi, dobil komaj 800 naročnikov na svojo knjigo, med kterimi je pa mnogo takih, ki so si jo omislili iz zgolj radovednosti. „Peščica odvetnikov, nekaj stotin iz tujega došlih Italijanov, ki so pri nas obogateli, zdaj pa v zahvalo zabavljajo čez vladu in narod, nekaj na kant prišlih posestnikov in kramarjev, in pest lažjivih učenjakov, ki pa ne morejo z diplomu skazati, da so dovršili vseučilišče, ter se pri spremembi vlade mastnih služb nadjajo, pa nevrejena četa kavarnarskih politikarjev, in slabo izrejenih, premodrih brivcev, mesarjev, natarjev, kavarnarjev in špeharjev, ki znajo morda komaj brati, ali pa ker so pridobili nekaj premoženja, menijo, da imajo že pravico politikovati, se z jeziki svojimi potezujejo za politične sanjarije Libero-Liberia. Drugi prebivalci pa, ki vidijo, kako leto za letom čez 80.000 delavcev iz Italije prihaja na Avstrijsko, da si kaj zaslužijo in rodovino svojo prežive, ki sedanje okolšine v Viđmu, Palmi in drugih krajih primerjajo z napredkom v Gorici, Gradiški in Poli itd., si gotovo ne žele dvoglavatega orla premeniti s savojskim grbom.“ Vlada avstrijska to ve in ima tudi moč take kričače vkrotiti, pa se zanje ne zmeni, ker ve, da so vsakemu pametnemu v posmeh in ker bi bilo za njo nečastno preganjati take nedolžne in neškodljive žužke. (Konec sledi.)

Vzor pravega katolika in rodoljuba.

VI.

Pričetkom l. 1843 dal je O'Connell po celi Irski razglasiti, da je napočilo repeal-letu, to je čas, v kojem se mora unija odpraviti ter irski parlament z nova konstituirati. Tako zvana repeal-zveza ali društvo je štelu na milijone soudov. Razločevali so se trije razredi: pravi udje, privrženi in prostovoljci. Privrženi so plačevali 30 šilingov in za to so prejeli majhno karto v znamenje svojega sovedeleževanja. Pravi udje so plačevali 1 šterling. Prostovoljcev karto prejel je vsak, ki je plačal 10 šterlingov. Na tej karti bil je med drugim tudi ta-le napis: „Irska šteje 32201 geografskih milj; je 4649 milj večja od Portugalijske, 4473 milj večja od Bavarije in Saksonije, 409 milj večja od Napulja in Sicilije, 1825 milj večja od Hanovra, papeževih dežel in Toskane, 9609 milj večja od Denemarka, nadvojvodstva Hesije, 5565 milj večja od Švice in

Grecije, 13065 milj večja od Holandije in Belgije; presega na prebivalcih 18, na obsežnosti 15 evropskih držav — in vendar nima svojega parlamenta!“ Na drugi strani je bilo zapisano: „Irska ima 8,700.000 prebivalcev, letnih dohodkov 5,000.000 šterlingov, na leto izvzi za 18,000.000 šterl. izdelkov, pošlje razun vladnih in opraviških stroškov še 2,500.000 šterl. v Anglijo, plača 5,000.000 šterl. zunanjim gospodarjem; dala je v poslednji veliki vojski nadpoveljnika (Wellington je bil Irec), dve tretjini častnikov in vojakov angleške armade in ladij; ima za vojsko pripravljenih 2,000.000 mož — in vendar nima svojega parlamenta.“

Vsled teh repeal-društev nastalo je po celi deželi silno živahno gibanje. Na stotine in stotine ljudstva je vrelo k vsakemu shodu poslušat svojega ljubljenege, nevstrašljivega, navdušenega govornika. Vlada je prežala na vsako priliko, da bi vstavila to njej nepovoljno početje. Najprvje prepove shod, ki je bil v Clontarf-u dne 8. oktobra 1843 napovedan. O'Connell je ubogal, da zabrani vsako nepo-

stavno vedenje. A vlada ni bila tako veliko-dušna, kakor on. Ko se je prepričala, da je O'Connell preslab začetni boj na življenje in smrt, ostala je tim zvesteja svojemu sklepu uničiti za vselej njegovo agitacijo. Spomnila se je takoj vseh besed, ki so bile menda v prvem trenutku kipečih strasti nepremišljeno izgovorjene; našla je hipoma v vsem početju, katero je cele mesece, da, cela leta brez ugovorov prenašala, največo nevarnost za državo. S kratka, sklenila je: uničiti O'Connellovo politički vpliv po kriminalni pravdi. —

Dne 14. oktobra 1843 naznani se O'Connellu, da bo vlada njega in njegove poglavitne sodelavce pred sodnijo povabila. Tožba je obsegala te-le točke:

1. Nepostavna, puntarska zarota z drugimi, da se vzbudi nezadovoljnost in sovraštvo v srcih podložnikov nje Veličanstva, in zaničevanje vlade.

2. Sklicevanje velike ljudske množice, da se s strahom in telesno močjo prisili sprememba državne vstave.

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. oktobra.

Avstrijske dežele.

V državnem zboru se je 27. t. m. prebralo pismo českých poslancev, v katerem se opravičujejo, zakaj da ne pridejo v dunajski državni zbor. Poslanec dr. Pražak je stavil predlog, da naj se to pismo izroči posebnemu odseku, pa večina je ta predlog zavrgla, predsednik dr. Rechbauer pa je naznanil, da poslanci zgube svoj mandat in da se bodo zopet nove volitve napravile. Bodo pa z novimi volitvami kaj dosegli? Ne bodo li čez dva meseca ravno v teh okoliščinah, kakor so zdaj? Jako važne zadeve, ktere bo imel zbor obravnavati, bi jih morale pripraviti, da se z lepo poravnajo z narodom českim. — Ministerski predsednik je tudi odgovoril na interpelacijo o vzhodnjem vprašanju. Liberalcem je rekel, da vlada je imela vedno korist države pred očmi in da se minister vnanjih zadev po nobenih vojskih zahtevah, ne po oznanilih, ki utegnejo škodovati moči in veljavi monarhije, ne bo dal odvrniti od dosedanje svoje politike. Pri liberalnih poslancih je to zbudilo strašen ropot, in slišali so se glasovi: To je nesramno, to je žuganje, kaj to pomeni; desnica pa je ministru dala prav. Na interpelacijo Fanderlikovo je minister odgovoril, da se vlada ne sme ozirati le na koristi ene narodnosti, ampak na splošno korist, in da je njena skrb bila ohraniti evropski mir in zboljšati stan kristijanov na Turškem. Te politike se bo vlada tudi naprej držala z vso odločnostjo. (Dobro! v središču sikanje in velik nemir.) Ministri so vsled razburjenosti poslancev drugi dan prišli k predsedniku ter so mu rekli, da zadnje besede odgovora na interpelacijo stranke liberalne niso letele na poslance, ampak na izjave, ki se zunaj parlamenta slišijo. Da se poslanci pomirijo, hoče minister danes to pojasniti tudi v zboru.

Na Goriškem so pri volitvah zmagali slovenski kandidatje. Izvoljeni so: V Gorici dr. Jos. Tonkli, prof. Fr. Povšè; v Sežani dr. Abram in Fr. Mohorčič; v Tominu Ant. Gorjup in Izid. Pagliaruzzi.

Andrassy se drži še in se bode držal, kajti podal se je z ozirom na vnanjo politiko zoper svoje nagnjenje višemu nekemu, ki je nad strankami, in kateri že nekaj časa vodi državo našo njej na blagor. „P. L.“ je v bližnji dotiki z vnanjim ministerstvom, in va-

se piše z Dunaja: „Razumevamo nekako še dogodke, nič več pa ne poznamo moči, ktere jih vzrokujejo. Z vsakim novim diplomatičnim potegljajem v šahu so spori postali le še bolj zamotani in ostri, z vsakim novim zapisnikom vzrastla je zmešnjava in nevednost, kako si pomagati, in danes, kedar so od spomladi neprenehoma tesali nam mir, ki ga je begalo le malo krdelo skor nezadolženih orožnikov, stojimo najbrže pred vesoljno vojsko. Kaj stori naposled Avstrija in Ogerska? Kaj stori ali storiti pusti? Naši zastopniki so prišli domu in so, pozabivši skoraj vse, kar so v krepkih besedah obetali poprej svojim prespoštovanim volilcem, sprožili nekaj, kar bolj jalovo in prazno biti ne more; časnikarstvo naše pa si rešitev svetovnega vprašanja prav akademično vreže po kakem starem krhkiem strankarskem kalupu. Skrajni čas je, da vlada sama povzdigne se do trdnega sklepa in da sem tje blodeče in od desne in leve ščuvano javno mnenje prav obrne in opiše, ter da Turko- in Ruso-žrcem pokliče v spomin, da ima Avstro-Ogerska najprej misliti na Avstro-Ogersko, in da se zdrava in krepka država ne vzdava po pisanih sočutih, temuč po dejanskih koristih ali interesih. Doslej se je še védelo, česar nikdar in nikakor noče, pa to za delj časa ne zadostuje. Ali se smemo zanašati na druge, o j to je vprašanje; vrvnajmo se vsaj sami tako, da bomo svésti sami sebe, in to bomo le, če jasno vidimo, kam hočemo. Pomočki k temu, ki so danes drugi, kot so bili véčeraj in bodo jutri, ponudijo se potem sami po sebi.“

V Zagrebu so vsled sodnijskega sklepa izpustili predsednika oseške kupčijske zbornice, Aksentijeviča, ki so ga bili nedavno zarad „velezdaje“ zaprli.

Na Ogerskem se Szlavý brani prevzeti kupčijsko ministerstvo, ki se je vsled tega ponudilo grofu Jožefa Zichy-u.

Budapeški vseučilišniki niso bili nič prav zadovoljni, da jim policija bakljade ni dovolila, ter so se hoteli zarad tega znositi — nad ruskim konzulom in mu pobiti okna. Vsled tega se je zbral odbor akademične mládeži, ki je sklenil, podvreči se policijski prepovedi in bakljado odložiti na primernejši čas. Tudi se je odbor osnoval kot podpiralni komite za turške ranjence. Med tem se je pred kavarno Szabadevo, kjer se je zborovalo, zbralo brez števila ljudi, ki so pričakovali kakega razsajanja. Kar nenadoma prihrume policaji na konjih in razpode množico. Policija je tudi

zaprla ulice, kjer ruski in turški konzul stanujeta. Poslanec Jokaj je dijakom prigovarjal, da naj mirujejo, pa jih je moral tudi nekaj slišati. Še le proti polnoči so se razsajalci pomirili in razšli. Tudi Českí dijaki v Pragi so hoteli napraviti zbor, da bi obravnavali vzhodno vprašanje in demonstracijo budapeških vseučilišnikov, pa policijo jim je to prepovedala. Zagrebski vseučilišniki pa so 26. t. m. v neki resoluciji izrekli, da Hrvatska ima pravico do Bosne in Hercegovine, ktere je nekdanj pose- dovala, in v boju za krščanstvo zgubila. Navdaja pa jih upanje, da bode hrvatski kralj Franjo Josip I. te dežele turškega jarma oprostil in s Hrvatsko zedinil.

Vnanje države.

Z bojišča ni nič prav gotovih poročil. Eni pravijo, da Turki že streljajo na Aleksinac, eni pa poročajo, da so ga Turki čisto v nemar pustili, češ, da so trdnjave njegove že razrušene, da ni več nevaren. — Unidan se je tudi pisalo, da je Djunis v rokah turških, iz Belgrada pa se sedaj poroča, da to nires, ker so Srbi 23. t. m. Turke vrgli nazaj in potem ni bilo nobene bitve več. Kaj tedaj je pravo?

Iz Belgrada se poroča, da za generalštábfefa Černajevega je namesto ruskega generala Doktorova, ki je premeščen k armadi ob Timoku, imenovan srbski general Protič, Ivanovič pa da postane vojni minister, ker se je Nikolič odpovedal. Vojni minister ruski je zaukazal, da se morajo vsi ruski častniki, ki so doma še v pravi službi, iz Srbije vrniti domu. Vsled tega je 8 častnikov iz Belgrada odrinilo na Rusko.

Črnogorci so v Medunu vjete Turke izpustili, tako se poroča iz Zadra; v Nikšičih pa je tako pomanjkanje, da se je vsem izvanrednim vojakom turškim dalo slovo.

Ruski poročnik Ignatiev se je 24. t. m. sultanu poklonil in mu izročil svoja pooblastilna pisma. Rekel je, da car sprevidi težavne okoliščine, pa ne da bi prikrival sočutja svojega za Slovane, želi, da bi se sedanje težave poravnale, in bi sultan zamogel zboljšati stanje svojih podložnikov. Sultan je odgovoril, da obžaluje dogodbe, ki zadržujejo namerovane premembe. Zanaša se pa, da se s pomočjo previdnosti božje prične nova doba miru, ki mu bode storila mogoče osrečiti svoje ljudstvo. Upa, da mu bode car pomagal zljajšati to nalogo. Reko se je, da Ignatiev bode po vradni avdijenci imel še privatno, pa sultan je to avdijenco odložil na soboto. Da se poraz-

3. Poskus: vzbuditi sumničenje in mrzenje pri raznih stanovih podložnikov nje Veličanstva.

4. Napadanje postavno pridobljenih pravic raznih podložnikov nje Veličanstva.

5. Poskus: različne podložnike nje Veličanstva, med temi tudi marino in stoječo armado k nepokorščini zapeljati.

6. Poskus: vzbuditi nezaupnost proti sodnijam.

7. Predrzo osvojenje kraljevskih pravic po vstanovljevanji lastnih sodnij.

8. Razširjanje puntarskih govorov in časnikov v isti namen.

9. Pobiranje denarjev v isti namen.

10. Sklicevanje taborov hudomislečih ljudi; in še mnogo drugih zločinstev, ki se imajo še le pri sodniji od državnega pravdnika razjasniti. —

Popoldne 14. oktobra se je podal O'Connell k sodniku Burton-u in je vložil kavicjo, da ga oprostite ječe do glavne obravnave. To se mu je tudi dovolilo. Razglasil je sedaj oklic, v katerem prosi ljudstvo, naj miruje! kajti vsak

nered in prepir bi mu bolj škodoval, nego koristil. Da si nekoliko počije in pripravi za prihodnji boj, gre na svoje posestvo v Darrynan. Obiskoval je tu redno cerkev ter prejemal sv. zakramente.

Duševno in telesno okrepcan in tako rekoč pomlajen, vrne se pričetkom l. 1844 v Dublin. Začetek velikanske pravde bil je odločen za dan 15. januarija.

Porotniki so bili sami O'Connellovi verski ali politični nasprotniki. Zato je bilo občno mnenje na Irskem in tudi deloma na Angleškem po sestavljenji porotnikov, da je bila vsa daljna obravnava prazna juridična ceremonija, in da je bila obsodba že a priori v srcih porotnikov — ne da bi se bili morda zavedali — sklenjena reč.

Da bi bil O'Connell irski kralj, ne bi bil sijajnejše spremljan pred sodnijo. Brezštevilna množica se je zbrala pred njegovo hišo, da ga spremlja v sodnijsko dvorano. Po daritvi sv. maše začela se je procesija med gromovitim pozdravljanjem narodnega mučenika. Lord

Mayor je vsakega obtoženca posebej spremlil na obtožno klop.

Sodniki so bili štirje; zastopnika kraljice dva generala in več nižjih uradnikov. 16 irskih odvetnikov je zagovarjalo obtožence. Državni pravdnik Smith je 16. januarija pričel svoj plaídoyer. Opisal je vse društveno delovanje O'Connellovo od l. 1819 počenši in je poskušal dokazati nevarni in puntarski značaj repeal-gibanja. Dva dni je potreboval za svoj govor.

Dne 27. januarija je John O'Connell, sina Danielovega, njegov odvetnik sijajno in mojstersko zagovarjal. Na to so govorili drugi zagovorniki. Daniel O'Connell je sklenil, da se hoče sam zagovarjati in zato dobi 5. februarija besedo. Dolgo že pred sejo polnila je nebrojna množica ulice dublinske. Na stotine ljudi se je zbralo pri sodnijski dvorani, ki je že bila od najodličnejših stanov prenapolnjena. Ob 10. uri pričel je Daniel O'Connell svoj zagovor. Bil je dobro premišljen in prevdarjen, trezen, tedanjim razmeram primeren. Znal je O'Connell, da bi samo ognjene besede imele malo

umljenje med Rusijo in Avstrijo še bolj vtrdi, pošlje car po naznanilu Pol. Corr. zopet dva državnik na cesarski dvor v Gödöllö.

Izvirni dopisi.

Iz Škofje Loke, 25. oktobra. († Jurij Levičnik.) Včeraj in danes kroži po našem mestu sledeče naznilo: „Častitim udom čitalničnim — naznanja tužnega srca društveni odbor prominente zvestega souda in blazega podpiratelja naše narodne čitalnice, za blagor naroda in domovine vselej vnetega in vrlo delavnega, obče spoštovanega rodoljuba, gospoda Jurija Levičnika, bivšega okrajnega predstojnika, sedaj loške okrajne sodnije predsednika, — kateri je 23. t. m., to je: v ponedeljek zvečer ob 9. uri, po dolgi bolezni, večkrat previden s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspal. Vsi p. i. udje narodne čitalnice povabljeni so vljudno k obilni vdeležitvi slovesnega sprevoda, koji ima biti 25. t. m. to je: v sredo popoldne. Večni spomin blazemu slovenskemu rojaku!

V Loka 24. okt. 1876.

Odbor čitalnice.“

Objavlja se s tim smrt blazega moža, iz obče znane Železniške rodbine, vestnega in pravicoljubnega vradnika, koji je, — smem reči — povsod, kjerkoli je služboval, pri ljudstvu v dobrem spominu. Ranjki je bil eden tistih, že po naravi tako srečno obdarjenih ljudi, ki umejo s prijazno ljubeznjivostjo in mirnostjo veliko dobrega doseči. Te lastnosti so mu bile tudi pri njegovih podložnih vradnikih čez vse ljube. Zahteval je od njih vedno taktno, vljudno in olikano vedenje proti ljudem, kakor je tudi sam bil poseben prijatelj priprostega naroda. Zato je imel pri hoji iz vradnije, zlasti ob tržnih dnevih, dokaj originalno, včasih prav mnogoštevilno spremstvo, t. j. polno ženic in možakov, katerim je gredoč dobre svete dajal, vedno prijazen, nikdar nevoljen ali zadrjliv. Kaj radi so ga tudi ubožci prestregali, ker so vedeli, da ne zastoj. V svojem poslovanju je bil uzor zvestobe in natančnosti ter udanosti presvitlemu vladarju.

Med tem pa, ko je svojega cesarja blizo 40 let zvesto služil, dajal je tudi večnemu vladarju, kar je njegovega, t. j. spolnoval je lepo svoje krščanske dolžnosti. Le bolezen ga je mogla zadržati, ako kedaj ni bil pri sv. maši in pridigi ob zapovedanih dnevih, — in to pri altarji, na očitnem prostoru, v zgled vsim drugim. Ljubil je prijateljske razgovore,

ie poštena razvedrila, zato je rad prihajal s svojo domoljubno soprogo v naše narodno društvo. Eden zadnjih potov njegovih je bil ravno pot k občnemu zboru čitalničnemu vlani 23. dec., kjer se je volitve vdeležil kot značajan domoljub po geslu: „Vse za vero, dom in cesarja.“ Slovenci! Evo vam moža, zvestega sv. kat. cerkvi, domovini in cesarju, ki zasluži, da ga ohranite v blagem spominu! Danes smo njegovo truplo izročili materi zemlji med obilnim spremstvom duhovščine, vradnikov, vseh društev in šol ter mnogih bližnjih in daljnih sorodnikov in prijateljev ranjcega.

Iz ? 27. oktobra. (Različni burgermeisterji. Zmerni prvi javni govor novega praškega župana Stramlka je najdel živo pohvalo v vstavaškem časnikarstvu, češ, da je bilo prav, da se je oziral na različne deželne prebivalce in ne prezrl manjšine nemške. Dobro! Vendar bi jaz to pravilo le takrat priznal, če bi postalo občno, to je veljavno tudi za Slovane. Ne spominjam se, da bi bil bral kedaj o ovi zmernosti na Slovenskem, ali slišal tirjati jo ali odobravati v drugem slučaju. Jeli nemčurski župani ljubljanski n. pr. Slovence, ki so v ogromni večini v misel jemljejo, ali mariborski „enakopravni“ dr. Reizer ali celjski Akerman, ali je to storil kakega drugega nemčurskega tržička župan (da le enega imenujem. Fünferheim)? Zato pravim: dokler se v Avstriji Madjari in Nemci tako ljubeznjivo ozirajo na Slovane ko sedaj, tako dolgo velja prislovica: puod licet Jovi — ali: Ja Bauer, das ist — dokler se ozir jemlje na manjšino pod pogoji, tako dolgo, pravim, ova zmernost ni vsestransko opravičena. Inače smo si mi dosti na slabejem: v manjšini nas prezirajo, v večini naj bi se pa vklanjali drugim ter na se pozabili in jim prve ali enakovrstne sedeže ponujali? Le občna pravila, ali pa enake mernike.

Iz Ptuj, 28. oktobra. (Novi učitelji.) Novi, novodobni, liberalni učitelji, to je vse edna reč. Kteri so ti? Ovi, ki umejo ščuvati zoper duhovnika! — Tak učeni gospod se najde na P. Ondotni župnik je hotel po nedeljah razunbožje službe ljudstvo tudi v šoli podučevati, pa le prvokrat je bilo to dopuščeno po g. učitelju, drugokrat ne več. Ta pot stopi učitelj čmernege obličja med zbrane, ter jim zabrani dalje zborovati. Idemo pa v cerkev, pravi g. župnik na to. Ne pojdemo, pravijo kmetice. Zopet se odreže g. učitelj: „to je cesarska hiša“. Ni, pravijo kmetice, je srenjska, mi smo jo zidali, in tudi vi ste srenjski, ker vas mi pla-

čujemo. G. učitelj na to odide. Tako obnašanje učitelja do župnika je res novo, in učitelj sam tedaj „nov“. Ko bi se marsikteri novi učitelji po šolah malo več ponižnosti vadili, bi nova šola gotovo manj nasprotnikov imela.

Iz Reke, 29. oktobra. (Mestni tlak. Žito in zelje.) Dolgo že nisem poročal v Vaš cenjeni list o nikakoršnih novicah tu pri nas na bregu jadranskega morja, izvolite torej sedaj vrstiti majheno moje poročilo med dopise Vašega lista. Rečani, posebno njihov magistrat, gledajo sploh, da si pridobé mnogo novcev, a izdadó in potrošijo jih tudi za stvari, ki, dasi za časek lepe, elegantne in pikantne, nimajo stalne vrednosti. Tako na pr. je jako hvalevredno, da so vrlo dobro posuli in poravnali svojega mesta zares lepi trg, a slušajoč ne kakovega tujca, kteremu je stalo odveč za dober zaslužek, dali so napraviti ob krajéh trga ob hišah trottoir iz nekeve zmesi asfalta z ilovico in peskom. Koliko neumno a vendar vablivo je takovo početje samo po sebi, sprevidite lahko, ako vam povem, da je ta slepotija tako napravljena, da so najprvo posuli za temelj kamenčkov drobnih, ktere kmalo razmoči kakovo deževje, da se razmaknejo, a na té prišla je ona malta, komaj na prst debelo. Poznato je, kako brzo se obhodi tlak od skale, ki je gotovo trša, nego takova ploščica one zmesi, in za ovakov „švindelj“ naj so dali celih 16.000 gold. (kar sem čul iz zanesljivega vira) in to tujcem v daljne kraje (Marseille v Francoski), v tem, ko ima Reka sama in okolica lepega in trdega kmenja in ubogi Kastavci, ki so dobri kamnoseki — (od česa bi družega v tako skalovitih krajih, kjer se mora vsaka najmanjša peščica zemlje zgraditi in obmejiti, da je veter ne odnese, tudi mogli živeti? — radi bi jim bili za malo ceno mnogo trdnjši tlak naredili. Tako je zmirom človek prevarljiv in se dá tujcu oslepiti, da mu štirkokrat in še večkrat preplača slabejše delo, kakor da raje dá svojemu siromašnemu in delavnemu bratu zaslužiti male bore, a da tudi sebi koristi. Sicer se lahko hodi in stopinje skoro ni čuti na tem tlaku, ki navidezno nalikuje skrbno in redno obsekanim skalnatim ploščam. Koliko bode imelo na to novotarijo vpliv strogo zimsko vreme, pokazala bode izkušnja — zdaj se vse čudi praktičnosti in izvedenosti magistrata. Kes pride v tacih slučajih zmirom prepozno!

Začetkom oktobra pripeljal nam je velik ruski parobrod iz Odese „Rostov“ po imenu mnogo žita, a jedva je ta odplul, prispela je

vspeha pri porotnikih, ki mu niso bili naklonjeni. Podajmo tu le kratke črtice njegovega govora:

„Gospoda moja! prosim za vašo strpljivo pazljivost, dasi tudi hočem kratko kolikor mogoče v svojem prosto prosaičnem slogu razjasniti, s kako pravico smem ugodne razsodbe iz vaših rok pričakovati. Zahtevam jo brez mrzenja in prilizovanja — ne obračam se do vaših strasti ali čutstev, temuč upam, da vam bom mogel mirno dokazati, da jo smem pričakovati v imenu zdrave pameti človeške in javnega prava brez vzbujanja čutstev. To je temelj, na kterega zidam, in od vašega razuma smem pričakovati, da ne bom zastoj tirjal pravične razsodbe. Po tolikih zagovorih, po taki že pokazani visoki zagovernosti jedva smem za vašo pazljivost prositi. Nečem skušati, da bi se enake zgovernosti posluževal, a nadjam se, da vam bom dokazal z dejanji, kterim se ne dá ugovarjati, da nisem nijedne postave prekoračil, da me je vodila le ena želja: služiti svoji domovini.

Gospodje porotniki! ne stojim pred vami kot svoj lastni klient; cela Irska je moj klient; stojim tu kot odvetnik irskega naroda, kot zagovornik pravic, svobode in privilegij svojega ljudstva. Moja edina goreča želja je, da se ljudska reč ne omadežuje s čim, v čemur sem bil jaz delaven, ali da se zabrani vsled pomankanja odločnega postopanja. Jaz sem repealec, priznavam. Svest sem si svojega čistega namena, poštenih sklepov, neprecenljivega vzvišenega cilja, po kterem hrepenim: odpravljenja uniije. Priznavam, da je ne morem prenašati. Vsilila se je irskemu narodu z največjo krivičnostjo, koja je kedaj kaka vlada učinila. Zavidanje irskega blagostanja je bilo vzrok hudodelcem, da so nam pripravili to sramoto. Nisem tu, da kaj tajim, kar sem storil ali govoril. Pripravljen sem ponoviti pred visoko sodnijo vse svoje trditve. . . .

Vsa moč zatožbe tiči v kabalistični besedi „zarota“. Kaj je zarota? Pogledam li v rečnik pomenja ta beseda skrivno porazumljenje mnogih v namen kakega zločinstva. To je pametna

definicija pojma; a v novejšem času je prišla ta beseda nekako pod posebno brambo postavljena in vsled sedaj priljubljenega tolmačenja je zarota skrivna zveza mnogih ne le v namen kakega zločinstva nego tudi v dosego postavnega cilja z nepostavnimi sredstvi. Tako ste dve tetivi za lok. No, v tem slučaju priznava vlada sama, da ni bilo nikake skrivnosti, nikakega zakotnega porazumljenja: da se kaj ali stori ali pa opusti. Godilo se je vse javno pred očmi celega sveta; in ta zarota ni imela ničesar skrivnega na sebi. . . . Zarota? Kje, kedaj, kako? Pozimi ali poleti? Spomladi ali jeseni? V nedeljo ali v delavnik? Kdo jo je predlagal? Kdo jo je obiskoval? Gospoda moja! jaz se sklicujem na vaš razum, na vašo pamet. Postavite se vi na moje mesto, mislite si, da govorite pred katoliško sodnijo, kakor govorim jaz pred vami; kaj bi tu občutili, nečem imenovati razkačenosti, a ne bi se smejali pri mislih, da vas hoče taka sodnija pri teh razmerah zarote krive spoznati?

(Dalje prihodnjič.)

že v pristanišče druga parna ladija „Polluce“, iz katere so tudi teden dni nosili neprestano najboljšo pšenico. Tako bi bili s tujim žitom za kruh preskrbljeni. A od druge strani nam je jela voziti šentpeterska železnica cele vagonne zeljnatih glav iz Kranjske, katere se nekoliko tu pokupijo, a druge nalagajo na barke ter vozijo preko morja. Kruh je tu jako poceni in dober, a sočivje, fižol, krompir itd. je drago, in marsikak kranjski kmet bi z razumom in srečo dobro kupčijo napravil.

Vreme je sicer lepo, a jelo je že postajati mrzlo in silna burja ne dá človeku skoro iti iz doma. Vsa narava že pokazuje, da se bliža zima. Reški.

Domače novice.

V Ljubljani, 31. oktobra.

(Deželni predsednik vitez Widmann) se je te dni podal na Dunaj.

(Nadvojvoda Karl Ludvik) se je v nedeljo z nagličem skoz Ljubljano peljal v Polo.

(Za prihodnje porotne sodnije ljubljanske) je kot predsednik imenovan deželne sodnije predsednik Gerčar, za namestnika pa gospoda Kaprec in Leitmajer. Novomeškimi porotnimi sodnijam predsednik bo kresijski sodnije predsednik Jevnikar, namestnik njegov pa dr. Vojska.

(Preč. g. Nikolaj Zic) je premeščen za vojaškega fajmoštra z dostojnostjo in plačo majorja v Zader. Dasi preč. gospodu iz srca privoščimo višjo službo, vendar zelo obžalujemo, da ga izgubimo iz Ljubljane, kjer si je s svojim možatim, prijaznim in olikanim obnašanjem pridobil mnogo prijateljev. Ohranili ga bomo v ključu ločitve v svojem srcu in upamo, da tudi g. fajmošter na novem svojem mestu svojih ljubljanskih prijateljev in častilcev ne bo pozabil. — Za vojaškega duhovna v Ljubljano pride g. Pribožič iz Celja, kakor pravijo, vrl narodnjak.

(Višji vojaški poveljnik Jovanovič), rodom in duhom Slovan, je te dni došel v Ljubljano. Mož je lepe in krepke postave, in kakor se je iz Dalmacije slišalo, plemenitega duha, zato mu zakličemo: dobro došel!

(Konfiskacija.) V petek so v Ljubljani zapečatili „Sl. Narod“, v soboto pa v Trstu „Edinost“ zaradi vvodnega članka „Slovani in vlada v Trstu“.

(„Turškemu listu“.) Ta list, ki ga „Sl. Nar.“ imenuje prav dobro tudi „der dumme Kerl von Laibach“, je prinesel v petek hudobno laž, ki jo je neki posnel po „Neue Zeit“, da so koroški in kranjski Slovenci poslali Rusiji neko addresso z mnogimi podpisi, v kateri izrekajo željo, naj bi Rusija jih prevzela od Avstrije, da jim za Avstrijo ni nič itd. Na koncu vpraša, kako je mogoče, da se taka pisma o sedanjih časih po pokrajinah avstrijskih morejo raznašati brez kazni. Tudi mi bi tako prašali, zlasti ker nam vedno še preveč na prste gledajo, ako bi vsa ona addressa ne bila od konca do kraja izmišljena laž — izmišljena iz tega hudobnega namena, Slovence počrniti pri vladi. Ker pa je ta hudobna novica ravno tako bosa, kakor ona, ki so jo pripravili turški listi o svojem času, namreč, da je 30 duhovnov poslalo papežu protest zoper izvolitev sedanjega knezoškofa, se čudimo le, kako pri sedanjih razmerah, ko nam še dovoljeno ni dokazati, da je res, kar pišemo, more „turški list“ z grdo lažjo natolcevat in dolžiti veleizdaje koroške in kranjske Slovence, ki so bili, so in bodo svojemu cesarju vedno vdani z dušo in telom in so to pri vsaki pri-

liki pokazali? Zato pa nam je to hudovoljno obrekovanje in nesramno laž, dokler se ne dokaže, da je res, česar dolži nas Slovence. Naj poizvedo izdajalce, če pa preiskava pokaže, da one addresse ni nikdar bilo, je tedaj tudi nihče podpisal ni, potem naj se „turški list“ kaznuje po postavi kot lažnjivec in obrekovalec.

(*Škušnja gospodičin*) iz šole dramatičnega društva 29. t. m. je bila dobro obiskana, učenkam mora biti to še bolj v spodbudo, dasi so že zdaj pokazale, da prav pridno napredujejo.

(*Slovensko gledišče*) se prične jutri 1. novembra z igro: „Mlinar in njegova hči“.

(*Sedem vojaških konj*) bode v soboto 4. novembra ob 10. uri dopoldne na javni dražbi prodanih.

Razne reči.

† Dr. Matija Dolenc, rodom Slovence in ud c. k. državne sodnije, je 26. t. m. na Dunaju umrl. Ranjki je bil eden najslavnejših odvetnikov dunajskih.

— Viljem, kralj pruski, bode v kratkem star osemdeset let in o tem godu, pravijo, hoče dati precej veliko amnestijo.

— Politično društvo „Edinost“ za tržaško okolico bode imelo 1. novembra, to je na Vseh svetnikov dan občni zbor v dvorani rojanske čitalnice točno ob 11. pred poldnem. Dnevni red: 1. Volitev kandidatov v tržaški mestni zbor. 2. Letni račun društva. 3. Zadeva slovenskega časnika „Edinost“. 4. Posamezni predlogi in nasveti.

— Koliko tržaški magistrat za dca na mesec denarja potegne; to je: za vino, pivo, žganje in meso. Pretekli mesec je prišlo v mestno denarnico 173.532 gl. 81 kr. Drugega davka od zemljišč pa 174.434 gl.; vsega skupaj 347.966 gl., potem Lah tako zapravljivo denar trosi.

— Na vinorejski šoli pri Mariboru je razpisanih 6 deželnih štipendij, vsaka po 120 gl.

— V Zagrebu na gimnaziji od leta leta do leta raste število dijakov, letos se jih šteje že do 600. V samem prvem razredu jih imajo 170, in vsled tega tri paralelke. Iz Varaždina je prišel sem profesor M. Valjavec, in skoro ima priti dr. Celestin, kateri te dni v Beču dela izkušnje avstrijske gimnazije, in bode tudi ruski jezik učil na vseučilišči. Vsled vročinske hude bolezni je skoro oslepel, upati pa je, da se povrne mu srečno spet vid.

— Nova knjižica. „Nesreča čez nesrečo ali mrtvaška glava“, trpečim in nesrečnim ljudem v tolažbo po nemškem izvorniku od Lj. F. poslovenjena, je ravnokar prišla na svitel. Natisnila in založila sta jo „Klein in Kovač“ (nekdanj Egerjeva tiskarna) v Ljubljani. Cena mični in podučljivi knjižici je 25 kr.

— Mož beseda, izviren igrokaz v 5 dejanjih, glasi se knjižica, ki jo je spisal Mirko Sotlan in je prišla na svitlo v založbi pri Juriju Lercherju v Ljubljani, kjer se dobiva po 40 krajcarjev.

— Grki so pokupili po Trstu vse puške ki so jih judje še v zalogah imeli, bodi si, nove ali stare, samo da so za boj pripravne, ki bode Turčinu veljal.

— Malo bogoslovcev. V škofovsko bogoslovno semenišče v Litomericah na Českem vstopili so letos samo štirje dijaki.

— Malo nježni manželi. V zoologičnem vrtogradu v Kolinu nad Renom se je nedavno prigodila krvava živinska tragedija. V nekem oboru živel je dolgo časa že bel severni medved s svojo krasno družico v popolni

domači zložnosti. Ali 13. t. m. zjutrej zgodaj se nekaj spreta, spopadeta, in bijeta na zadne na življenje in smrt. Razdraženi medved se zažene v medvedko, zarije svoje hude tace vanjo in jo vleče k bližnjem vodnjaku, kjer jo potaplja dotlej, da je crknila medvedka. In še mrho je razkačeni trinog metal divje sem ter tje, in le z veliko težavo so mu jo naposled izrovali.

— Zakaj je Ruska l. 1849 pomagala Avstriji proti Madjarom. Na valdštinski grajščini v Minihovem Gradišču sta l. 1833 se bila sošla avstrijski cesar Frančišek I. pa ruski car Nikolaj. Po zaupljivi, zabavi s svojim gostom potoži cesar Franc kako bolehav in občutljiv mu je sin, bodoči naslednik, in poln skrbi in bridkosti o bodočnosti njegovi poprosi carja Nikolaja, naj prijateljstvo svoje, katero je vedno skazoval očetu, prenese na tega sina. Ginjen pade Nikolaj na kolena in povzdignivši desnico k nebu priseže, da kedarkoli bode nastopniku cesarja Franca pomoči treba, vselej mu je podal bode. Stari cesar avstrijski je bil globoko presunjen in v tem hipu položi roki svoji kakor blagosloveči na glavo klečečega carja. Prizor ta se je zvršil brez prič, toda oba vladarja sta nekoliko časa potem pripovedovala o njem vsak posebej nekemu višemu dostojniku, kateri je tedaj veleval vojnemu oddelku v Minihovem Gradišču stoječemu. Ta dostojnik je bil knez Windischgrätz, kateri je poprej v l. 1848 kot najvišji general avstrijskih armad v kritičnem trenutku ogerske vstaje carja Nikolaja pisemno opomnil na besedo v Gradišču Minihovem dano. Car odgovori, da celo svojo armado dá cesarju avstrijskemu na ponudbo. Znameniti dogodek ta popisuje bivši državni podstojnik v ministertvu kneza Schwarzenberga.

— Koliko marajo za Bizmarka. Neki gostilničar je v Porečju (Aachen) Bismarku na čast nad vratmi svoje hiše obesil marmeljnatno tablico z napisom: V tej hiši je prebival l. 1835 in 1836 Bismark kot poročevalec (referendar). Od tega dne ni imel krčmar nobenih gostov več. Dal je toraj uni teden odstraniti spet tablico s presnetim napisom!

— Priljudno. Gospod učitelj obiskal je bogatega kmeta, ki je imel tudi sina v šoli; oče ga toraj pokliče, in ker se prav štorasto drži, pravi mu: „No, kako boš rekel! Le brž reci: Dober večer, ti tepec!“ In fant se res odreže: „Dober večer, ti tepec!“

Umrli so:

Od 25. do 29. oktobra. Antonija Bernik, gostinja, 58 l., v boln. za jetiko. Miha Križnar, gostač, 68 l., v boln. vsled starosti. Matiju Šubicu, del., v sili krščen otrok. Frančiška Štefan, del. hči, 8 l., za davico. Elizabeta Rebič, prof. hči, 52 l., za sušico. Anton Grablovič, zasebnik, 64 l., za utriplj. pljuč. Martin Pezdir, zidar, 60 l., vsled poškodovanja. Ludmila Zdešar, trg. otrok, 8 l., za davico. Marija Kunstel, delavka v cigarnici, 33 l., za krvotokom.

Telegrafične denarne cene 25. oktobra.

Papirna renta 62.75 — Srebrna renta 66.75 — 1860letno državno posejilo 108.75 — Bankine akcije 828 — KREDITNE akcije 149.30 — London 123.10 — Srebro 104.85 — Ces. kr. cekini 5.85 20frankov 9.85.

Zobni zdravnik

dr. Tanzer

iz Gradca

je podaljšal svoje bivanje v Ljubljani do **1. novembra** in zdravi vsak dan od osmih zjutraj do petih zvečer v gostilnici „**pri Slonu**“, sobna št. 35 in 36, II. nadstropje, nad velikimi vratmi. (65—1)